

دانشگاه شهید باهنر کرمان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

011245

پایان نامه:

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی و مطالعه تطبیقی کارکردهای مدیریت از دیدگاه

مکتب اسلام و سایر مکاتب

استاد راهنما: دکتر حمید رضا علوی

استاد مشاور: دکتر نعمت الله موسی پور

تحقیق و نگارش: علی اکبر گودرزی

سال تحصیلی: ۱۳۷۸

(ب)

۳۴۰۶۳

«فهرست مطالب»

عنوان صفحه

فصل اول کلیات

- مقدمه ۲
- بیان موضوع تحقیق ۴
- پرسش‌های پژوهش ۵
- اهمیت و ضرورت موضوع ۶
- تعریف اصطلاحات ۷

فصل دوم: پیشینه تحقیق ۱۰

فصل سوم: روش تحقیق ۱۷

فصل چهارم ارائه یافته‌ها ۱۹

- ۴-۱: تعریف و کارکردهای مدیریت (مدیریت نوین - مدیریت در اسلام) ۲۱
- مقدمه ۲۱
- تعریف مدیریت ۲۱
- کارکردهای مدیریت ۲۴
- مدیریت اسلامی ۲۸

فهرست

عنوان	صفحه
۴-۲ انگیزش از دیدگاه سایر مکاتب، اسلام و تطبیق آنها.	
بخش اول: انگیزش از دیدگاه سایر مکاتب.....	۳۵
- مقدمه	۳۶
- تعریف انگیزش	۳۷
- تعریف نیاز و ارتباط آن با انگیزش	۳۸
- اهمیت و ضرورت مطالعه انگیزش در مدیریت	۳۹
- فراگرد انگیزش	۴۳
- دیدگاههای چهارگانه مدیریتی پیرامون انگیزش	۴۶
- طبقه بندی نیازها.....	۴۸
- طبقه بندیهای معاصر از تئوریهای انگیزش	۵۱
بخش دوم: انگیزش در اسلام.....	۵۸
- مقدمه	۵۸
- تعریف انگیزش در اسلام	۵۹
- اهمیت و ضرورت ایجاد انگیزه در اسلام	۵۴
- شیوه های ایجاد انگیزش در سازمانهای اسلامی.....	۶۳

فهرست

عنوان	صفحه
<hr style="border: none; border-top: 1px solid black; height: 1px;"/>	
- طبقه‌بندی انگیزه‌ها در اسلام.....	۶۵
- طبقه‌بندی نیازها در اسلام.....	۶۷
بخش سوم: مقایسه و نتیجه‌گیری (تیین وجوه تشابه و متفاوت)	۷۸
۴-۳ برنامه‌ریزی از دیدگاه سایر مکاتب، اسلام و تطبیق آنها . ۸۶	
بخش اول: برنامه‌ریزی از دیدگاه سایر مکاتب	۸۷
- مقدمه	۸۸
- اهمیت برنامه‌ریزی.....	۸۹
- تعریف برنامه‌ریزی.....	۹۱
- فراگرد برنامه‌ریزی.....	۹۳
- انواع برنامه‌ریزی	۹۷
- جایگاه مشارکت در برنامه‌ریزی.....	۱۰۲
بخش دوم: برنامه‌ریزی از دیدگاه اسلام.....	۱۰۵
- اهمیت و ضرورت برنامه‌ریزی در سازمانها از نظر اسلام.....	۱۰۵
- تعریف برنامه‌ریزی	۱۰۷

فهرست

صفحه

عنوان

-
-
- ۱۰۹ - فراگرد برنامه‌ریزی در اسلام
 - ۱۱۶ - جایگاه مشارکت در برنامه‌ریزی اسلامی
 - ۱۱۷ - نکات مورد توجه اسلام در برنامه‌ریزی
 - ۱۲۲ بخش سوم: مقایسه و نتیجه‌گیری (تبیین وجوه تشابه و تفاوت)

۴-۴ سازماندهی از دیدگاه سایر مکاتب، اسلام

و تطبیق آنها

- ۱۳۰ بخش اول: سازماندهی از دیدگاه سایر مکاتب
- ۱۳۱ - مقدمه
- ۱۳ - تعریف سازماندهی
- ۱۳۷ - فراگرد سازماندهی
- ۱۳۸ - تقسیم‌بندی کار و گروه‌بندی وظیفه‌ها
- ۱۳۹ - حیطة نظارت
- ۱۴۰ - سلسله مراتب
- ۱۴۸ - اختیار
- ۱۴۲ - تفویض اختیار

فهرست

عنوان	صفحه
- تمرکز و عدم تمرکز.....	۱۴۳
بخش دوم: سازماندهی از دیدگاه اسلام.....	۱۴۵
- سازماندهی در اسلام.....	۱۴۵
- آفرینش و سازماندهی.....	۱۴۸
- تقسیم کار در اسلام.....	۱۵
- سلسله مراتب در اسلام.....	۱۵۴
- اختیار و تفویض اختیار در اسلام.....	۱۵۶
- تمرکز و عدم تمرکز در اسلام.....	۱۵۹
بخش سوم: نتیجه گیری و مقایسه (تبیین وجوه تفاوت و تشابه).....	۱۶۱

۵- ۴ کنترل (نظارت) از دیدگاه اسلام، سایر مکاتب و

تطبیق آنها.....	۱۶۶
بخش اول: کنترل از دیدگاه سایر مکاتب.....	۱۶۷
- مقدمه.....	۱۶۸

فهرست نمودار و جداول

عنوان.....	صفحه.....
- جدول فرآیندی اجزاء مدیریت (شماره ۱).....	۲۶.....
- نمودارهای فراگرد انگیزش (شماره ۲ و ۳).....	۴۵ و ۴۲.....
- هرم تئوری انگیزش انسان از دیدگاه مزلو (شماره ۴).....	۵۵.....
- جدول مقایسه‌ای طبقه بندی نیازها در اسلام و سایر مکاتب (شماره ۷).....	۸۶.....
- جدول مقایسه‌ای برنامه ریزی در اسلام و سایر مکاتب (شماره ۸).....	۱۲۸.....
- نمودار سازمانی در اسلام (شماره ۹).....	۱۴۸.....
- جدول مقایسه‌ای سازماندهی در اسلام و سایر مکاتب (شماره ۱۰).....	۱۶۵.....
- نمودار هدفهای سازمانی و فردی و هرم نتایج از دیدگاه اسلامی (شماره ۱۱).....	۱۸۶.....
- جدول مقایسه‌ای نظارت (کنترل) در اسلام و سایر مکاتب (شماره ۱۲).....	۲۰۳.....

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فصل اول:

کلیات

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فصل اول کلیات

مقدمه

مدیریت که به همراه زندگی اجتماعی بشر متولد شده است همواره نقش‌های بسیار مهمی را در عرصه‌های مختلف جهانی از جمله تحولات تاریخی، پیروزیها و شکستها، هدایت‌ها و گمراهی‌ها و رشد و تکامل جوامع ایفا کرده است. این علم بعد از طی مراحل تمدن قدیمی بشر (سیستم‌های فئودالی قرون وسطائی، رشد و تکامل در سازمانهای سیاسی و نظامی در اوایل قرن نوزدهم ۱۹ حرکت به سوی مدیریت علمی در اواخر قرن نوزدهم) در قرن بیستم شاهد تکامل چشمگیری در علم و فن اداره امور سازمانها شد و در چند دهه اخیر تحقیقات وسیعی در زمینه‌های مخلف در این علم توسط دانشمندان و متخصصان بعمل آمده است که شاهد پیشرفتهای چشمگیر و منظمی در این علم می‌باشد، متخصصان اخیر کمک قابل توجهی به تبلور افکار اداری و سازمانی و مدیریتی نموده‌اند که از آن جمله‌اند: رفتار انسانی در نهضت روابط انسانی، تولد بورکراسی حرفه‌ای، تبلور سیستم باز از مفهوم سیستم بسته ایجاد مدیریت اقتضایی از مفاهیم غیر اقتضایی و مجرد، که همه ثمره این سیر تحولات مدیریت می‌باشند. اگر نظری کلی بر اهداف اکثر این مکاتب بیندازیم متوجه می‌شویم هدف از اینهمه تلاش و کوشش بهبود کار و صعود سود و بهره سازمانی بوده است. حتی در مکاتبی که ادعای تئوری پردازی بر روی بهبود روابط انسانی در سازمانها می‌کنند، مقصور و نیت آنها از این تلاشها سود و بهره جستن بیشتر از حاصل دستاوردهای افراد سازمانی بوده است و به نظر می‌رسد که هدف (انسان) و وسیله (ماشین) جابجا شده‌اند و این جابجایی روز بروز وسیع‌تر و عمیق‌تر

می‌شود و هدف‌های انسانی جای خود را به مسائل پر شگفت ماشینی می‌دهند و «این علوم با آنهمه غوغا و سروصدائی که مدعی بودند می‌توانند با پیشرفتشان عدالت اجتماعی را نه تنها در اردوگاه این دانش (علوم انسانی و اجتماعی) بلکه در کل جوامع بشری به ارمغان بیاورند از عهده این ادعا بر نیامدند و دچار شکست و ناکامی شوند و به گفته یکی از صاحب‌نظران علوم مذکور از آغاز تاکنون در خدمت زورمداران و تأمین علایق منافع قدرت طلبانه طبقات حاکم بوده‌اند» اما در این میان، مبانی نظری و عملی مدیریت از دیدگاه اسلام که مبتنی بر آیات قرآن کریم و روایات و سنت معصومین (ع) است این نقص بزرگ را با اهمیت دادن به انسان نه به لحاظ مهم شمردن سود و بهره مادی بلکه به خاطر کرامت، شرافت، حیثیت و عزت او برطرف نموده است. مدیران و رهبران کشورهای اسلامی باید با توجه به این اصل مهم که اسلام دارای مکتب و روح و فرهنگ و جهانبینی اصیلی است و نه تنها به معنویت، فضیلت، کرامت و روابط خالق و مخلوق اهمیت می‌دهد تأکید زیادی هم به اجتماعی زیستن مسلمان، اداره امور دنیوی، شیوه‌های رهبری امت و نیازهای مادی افراد نموده است. باید چشمداشت خود را از برخی پیشرفتهای کشورهای غربی برداشته و با توجه به محتوی فرهنگی و ارزشی خود و در پرتو معرفت اسلامی و شرایط خاص فرهنگی و بومی راه‌حلهایی را که منطبق بر فطرت انسانی باشد جستجو نموده و اجتماعات خود را به صراط مستقیم راهنمایی نمائیم. و در این برهه از زمان که لزوم تدوین منسجم علوم لازم است. منطق، فرهنگ و میراث‌های بزرگ اسلامی و ملی را احیا نمائیم و در این برهه حساس از تاریخ کشورمان به

رسالت سنگین و مکتبی خود عمل کرده و با استفاده از بینش و فرهنگ اسلامی و ملی بشر و تحولات کیفی و کمی را در مناسبات مدیریتی و سازماندهی و اداری ایجاد نمایند.

بیان موضوع تحقیق

بررسی و مطالعه تطبیقی بین کارکردهای مدیریت در اسلام و سایر مکاتب موضوع این پژوهش است.

در این پژوهش مقایسه‌ای می‌شود بین وظایفی که مکاتب مدیریت نوین (سایر مکاتب) برای مدیریت قائل هستند و وظایفی که مکتب اسلام برای مدیریت در نظر می‌گیرد.

بدیهی است دانشمندان و متخصصان دانش مدیریت نوین وظایفی را برای مدیریت تعیین نموده‌اند و همچنین متخصصان و عالمان اسلامی نیز برای مدیریت اسلامی وظایفی را برشمرده‌اند. در این پژوهش چهار وظیفه مدیریت که هم متخصصان مدیریت نوین (سایر مکاتب) و هم متخصصان و دانشمندان اسلامی بر وظیفه بودن آنها برای مدیریت توافق دارند جهت مطالعه و مقایسه انتخاب شده‌اند که این وظایف عبارتند از: انگیزش، برنامه‌ریزی، سازماندهی و کنترل (نظارت). (نوی ۱۳۷۶)

اهداف تحقیق:

اهداف این تحقیق را می‌توان چنین برشمرد:

(۱) تبیین و تشریح وظایف و عملکردهای مدیریت از دیدگاه اسلام و سایر مکاتب

(۲) مقایسه وظایف و عملکردهای مدیریت از دیدگاه اسلام و سایر مکاتب

(۳) تشریح و تبیین وجوه تشابه و تفاوت، سایر مکاتب نسبت به اسلام